

Kunst onder de 18 Galerietunnel

Galerietunnel Van koe tot unplugged

Inhoud

Boven: illustratie persbericht over *Ancient Models & Tattoos* (ontwerp grafisch vormgever Paul Faassen).

Midden: uitnodiging opening *Kids & Criminals* (ontwerp kunstenaar Natasja Boezem).

Onder: aankondiging *Fashionweek* (ontwerp leerlingen Linnaeus College).

05

**Galerietunnel-project:
een denk- en werkwijze**

07

Koeientunnel

09

Billboards

10

Ancient Models & Tattoos

11

Kids & Criminals

12

Graffiti against War

14

Comic Angels

15-26

Fotokatern

28

Fashionweek 98

30

Galerie Restaurant

32

Actuele evenementen

33

Organisatie en financiën

39

Epiloog

Vijf jaar Galerietunnel-project

Het Galerietunnel-project draait nu voor het vijfde jaar. In deze periode zijn er verscheidene evenementen geweest, ze waren soms bescheiden en vonden soms met grote tussenpozen plaats. Inmiddels zijn er minstens twee evenementen per jaar, een klein en een groot. In het schooljaar 1998-1999 waren er zelfs vier.

Voorjaar 1994
Juni-juli 1994
Najaar 1994-winter 1995
Voorjaar 1996
Voorjaar 1997
Najaar 1997
Voorjaar 1998
Najaar 1998
Najaar 1998-winter 1999
Maart 1999
Voorjaar 1999
Najaar 1999
Najaar 1999-winter 2000
Maart 2000
Voorjaar 2000

Ontwerpwedstrijd buitenzijde tunnel
Uitvoering winnend ontwerp
Billboards
Ancient Models & Tattoos
Kids & Criminals
Graffiti against War
Fashionweek 98
Galerie Restaurant 1
Comic Angels
Galerie Restaurant 2
Tunnelfestival Haarlem
Galerie Restaurant 3
Nieuwe ontwerpwedstrijd (werktitel *Utopia*)
Galerie Restaurant 4
Gallerytunnel Haarlem Goes Unplugged

Concept Galerietunnel Haarlem: Frank Stassar.

Galerietunnel Haarlem wordt gesponsord door: Van Kempen en Begeer, Gamma (Haarlem), Akzo, Firma Tebbe, ICI/Fujitsu.

Galerietunnel Haarlem wordt ondersteund door: Provincie Noord-Holland, Cultuur & School; Gemeente Haarlem, bureau Veiligheid; Linnaeus College Haarlem; Ewald IVBO, afdeling Grafische School; leerlingen, docenten, directie Linnaeus College Haarlem, Scholengemeenschap Panta Rhei, mr. Pieter van Vollenhoven, Marinus Boezem, Maria Rosa Busato, Willem Breuker, David Nash, Mike Parr, Nelson Mandela, Bill Clinton, Fidel Castro, Boris Jeltsin, Ron Katzenbauer, Natasja Boezem, Paul Faassen, Robert Stieltjes, Vittorio Busato, Mascha de Vries, Tjeenk (Niels Jansen), Esther Bruggink, Pablo Picasso (postuum), George de Wreede en Hendrik Selderbeek.

Galerietunnel-project: een denk- en werkwijze

In 1993 begon ik aan de Grafische School Haarlem als docent vrij tekenen, gecombineerd met enkele uren muziek en sporadisch een uur rekenen. Al snel stelde ik vast dat onderwijs alleen binnen de vier muren van het schoolgebouw waarin het genoten - of misschien geleden - wordt, niet ideaal is. Ik had dat al eerder gemerkt, toen ik zelf nog leerling was. Het is geen situatie die leidt tot een optimaal begrip van de mogelijkheden van de expressie. Altijd speelt door mijn hoofd: is er een meerwaarde voor het expressievak, hoe kan ieder kind er iets van meenemen, ongeacht of het zelf die kant op wil?

Ik wilde het gewicht van de vier muren opheffen en de fysieke grenzen van het onderwijs zo af en toe inruilen voor ideële lijnen, maar wist niet hoe. Ik wilde met kinderen buiten de school werken, maar in welke vorm wist ik niet. Ik was op zoek naar een andere aanpak, een ander programma dat zich dienstbaar zou moeten maken aan de doelstellingen van een project.

Bij de gemeente Haarlem bleek het plan te bestaan om een locatie in de buurt van de school aan te pakken, met het oog op preventie van criminaliteit en verloedering. Het plan bestond al lang, maar was nooit uitgevoerd. Het ging om een voetgangers- en fietserstunnel, die ten prooi was gevallen aan vandalisme, graffiti en kleine criminaliteit, met als gevolg een steeds verdergaande verloedering van de tunnel en een groeiend gevoel van onveiligheid bij de tunnelgebruikers. De gemeente wilde dat veranderen, op wat voor een manier dan ook.

Het voorstel was om met de leerlingen de binnenwanden van de tunnel te beschilderen. Al pratend

werd duidelijk dat een incidentele aanpak slechts tijdelijk soelaas zou bieden. Er moest gezocht worden naar een blijvende oplossing. En de doelstellingen van alle betrokken partijen moesten verenigbaar zijn. Dat laatste leek haalbaar.

Penseel versus pistool

De praktische en de ideële doelstellingen bleken zeer goed verenigbaar en de strijdkreet werd *kunst als wapen tegen criminaliteit*: penseel versus pistool, een afgeleide van de uitspraak dat de pen machtiger is dan het zwaard.

Een kunstwerk op de wand van een obscure ruimte met een bedorven uitstraling had meestal onvoldoende effect, zo was bij andere projecten gebleken. Het creatieve proces zou verzanden in het telkens opknappen van een schildering; uiteindelijk zouden de school, de docenten en de leerlingen waarschijnlijk afhaken. Die aanpak werd niet interessant geacht: verspilling van tijd en energie. Het beeld is dan statisch, ontwikkelt zich niet, maar wordt alleen geforceerd van zijn kankergezwellen ontdaan, totdat het alsnog sterft. Didactisch, pedagogisch, psychologisch en vakspecifiek was het niet interessant omdat het geen procesgerichte aanpak betrof, maar een productgerichte. Het was kortom niet aantrekkelijk om jarenlang als restauratie- en schoonmaakploeg te fungeren.

Onderwijs hoort te staan voor het proces, de weg, en niet voor het product, het resultaat. Dat geldt zeker voor de expressievakken: alleen de procesmatige manier van denken kan leiden tot een goed resultaat, een beter inzicht in de leerling. Een product - aanwezig of afwezig, goed of slecht - is een stap in het proces van ontwikkeling van de subjectieve ervaring die het leven is. Vakspecifiek impliceert een leerstofgerichte manier van

denken, een verouderde opvatting over de expressievakken. De geest van een creatief mens dient zich te ontwikkelen. Een idee wordt geboren, voortkomend uit een subjectieve beleving van de werkelijkheid, gekoppeld aan alle interne en externe invloeden van de heersende tijdgeest. Iedereen vond elkaar in het idee van een veranderend concept: de Galerietunnel. Bijkomend voordeel was dat leerlingen zich hiermee konden presenteren aan de buitenwereld; door dit project konden verkeerde ideeën en vooroordelen over de jeugd worden ontzenuwd. De relatie tussen een school en zijn omgeving is vaak niet goed of zeer beperkt, waardoor misverstanden ontstaan. Het creëren van een podium voor de kinderen geeft een opening voor een verstandhouding; de kinderen durven en willen door wat zij maken iets van zichzelf laten zien aan de buitenwereld.

Visuele speakerscorner

Een visuele speakerscorner zou het moeten worden, waarin protest zich uit in een beeldende, constructieve vorm, met al dan niet maatschappelijke en sociale connotaties, en niet in een destructief, alles onmogelijk makend vandalisme.

Galerietunnel Haarlem gaat uit van de gedachte dat elke plek in de openbare ruimte aan iedereen kan toebehoren, mits de betrokkenen de interactie willen aangaan.

De opzet was dat het project zou werken als een olievlek. Steeds meer leerlingen zouden bij het project betrokken moeten raken en er iets voor betekenen - en dat is gebeurd. Veel leerlingen van verschillende onderwijsvormen hebben hun steentje bijgedragen, tot en met Ierse leerlingen van een uitwisselingsprogramma.

Het Galerietunnel-project is een programma, een denk- en werkwijze die ingrijpt in het schoolprogramma. Het doorbreekt de muren van de schoolruimte als grens van het te volgen en te geven onderwijs. De kracht ervan is dat leerlingen worden gemotiveerd vanuit het doen, geïnspi-

reerd op en door hun dagelijkse belevingswereld. Dit is de sleutel tot begrip. Deze motivatie zal bij het kind vragen oproepen die het zelf wil beantwoorden; het kind leert geen antwoorden uit het hoofd op vragen die een ander heeft bedacht. Door de expressieve handeling in een harde context te plaatsen, waarbij het schoollokaal het laboratorium en de buitenwereld het klankbord en referentiekader wordt, zal de eigen expressie een grotere draagkracht krijgen.

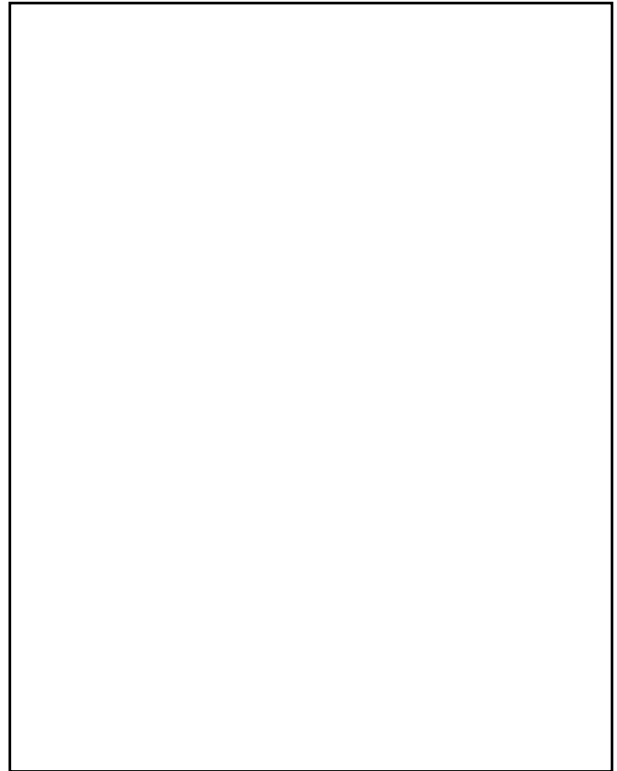
Elk vak dat op school wordt gegeven gaat verder dan dat vak zelf. De cognitieve, sociale, creatieve en maatschappelijke ontwikkeling van een kind kent geen hokjes. De kunstmatige splitsing in het onderwijs geeft wel een noodzakelijk houvast, maar is geen afspiegeling van de realiteit. De kracht van het expressievak ligt in de zoektocht naar de oplossing, met als kenmerk dat de oplossing gebonden is aan degene die zoekt. Zelfs binnen deze persoonlijke kaders zijn schijnbaar tegengestelde oplossingen reële mogelijkheden om verder te komen. Deze mentaliteit staat centraal in het expressievak en kan van zeer grote betekenis zijn in vakoverstijgende projecten.

Frank Stassar
kunstenaar en docent

Koeientunnel

Onderwerp van het eerste project van wat later Galerietunnel Haarlem werd, waren de buitenwanden van de tunnel. De voormalige Schouwbroekerbrugtunnel ligt in de Haarlemse wijk Schalkwijk: veel kleurloze hoogbouw, aan het Spaarne, omgeven door groen, waardoor dit kleine stukje stad een ruraal karakter heeft. Toen ik de eerste keer ging kijken, samen met iemand van de gemeente Haarlem, om het potentieel van het object te bezien, was de eerste aanblik niet opwekkend. De voetgangers- en fietserstunnel zag er luguber en gehavend uit. Er zat een dikke verfkorst op de binnenmuren, de verlichting was niet bruikbaar en de buitenkant bood ook geen vrolijk aanzicht.

Uitgangspunt was om leerlingen van de onderbouw ontwerpen te laten maken voor de buitenzijde, waarvan er uiteindelijk een zou worden uitgevoerd. Eigenlijk was dit een eerste ontwerp-wedstrijd, waaraan op dat moment nog geen prijzen verbonden waren. Gekozen werd voor leerlingen uit de eerste en tweede klas, omdat zij alleen vrij tekenen in hun lesprogramma hebben. Tijdens blokuren gingen groepen leerlingen naar de locatie om de tunnel vanuit verschillende kijk-richtingen te tekenen met potlood of houtskool. Op deze manier kregen ze een indruk van de locatie en wat er aan te veranderen was, in verhouding tot de omgeving en de te overbruggen afstand van school naar tunnel en terug. Daarna bedachten ze in de klas, aan de hand van hun tekeningen, een passend ontwerp voor de buitenkant. Daarbij moesten ze natuurlijk rekening houden met de functie van de tunnel en met een bijkomende doelstelling: het vergroten van het gevoel van veiligheid in en rond de tunnel.

Op hun eerste vakantiedag leggen Sylvia, Ilian, John en Sabine de laatste hand aan de 'koeientunnel'.

Hollands landschap

Er kwam een aantal mooie ontwerpen uit, waaronder een waarin de tunnel werd gezien als een opengesperde muil, als een soort Jonas in de walvis. Een ander zag in de tunnel aanleiding om er een dierentuin op te schilderen, een betonnen ark van Noach. Weer een ander zag het als een poort waarop een mooi exotisch landschap werd geschilderd, een *paradise lost*. Weer een ander maakte er een abstracte, in vlakken opgedeelde tunnel van. En dan was er een leerling met het idee om zwarte vlekken op de tunnel aan te brengen en een grote koeienkop in cartoonstijl, zodat de tunnel een grote koe werd. Deze koe bood de meeste levenskansen, als symbool van het Hollands landschap.

Het concept, in de vorm van een tekening, moest wel aangepast worden, zowel het uiterlijk als wat betreft de manier van werken, die projectmatig moest zijn. Het was de bedoeling om gedurende

de laatste weken van het schooljaar met een groep leerlingen het ontwerp uit te voeren. Het ontwerp moest zo zijn dat de leerlingen er een aantal dagen intensief aan zouden kunnen werken.

Leerlingen en leraren kwamen samen tot het volgende idee: de tunnel wordt in zijn vreemde landschap gezien als een abstracte betonnen koe. De vorm van het beest wordt gereduceerd tot een abstracte sculptuur. De normaal nogal grillig gevormde vlekken op een echte koe, zwart of bruin, krijgen de uiterlijke verschijningsvorm van koeien. Er ontstaat zo een omgekeerde koe in een bijna misplaatst stukje ruraal landschap in een smakeloze urbane omgeving. De vlekken op deze koeien zijn weer abstract, maar worden vervreemdend door uitvoering in primaire kleuren. Dit ontwerp was bestemd voor de twee doorgangen van de tunnel en het wegdek in en vlakbij de tunnel.

Twee soorten verf

Er werd gekozen voor twee soorten verf. Voor de tussenruimten tussen de koeien een witte betonverf op oliebasis en voor de koeien een betonverf (twee componenten) op waterbasis. De koeiencontouren werden op de twee ingangen gezet met zwarte betonverf en een penseel. Het wegdek en de smalle banen boven de openingen werden door de leerlingen aangepakt.

De leerlingen zetten, bij hun eerste bezoek aan de locatie, met vetkrijt op papier een kleurenindeling van de te beschilderen koeien. Aan de hand van deze ontwerpen gingen de leerlingen aan het werk met de betonverf. Er werden groepen gevormd die hetzelfde deden voor de binnenkant, de twee doorgangen, en het wegdek. Op steigers gingen leerlingen aan de slag om koeienkoppen op de smalle muur boven de opening te tekenen. Sommige leerlingen kwamen de hele periode - een kleine twee weken - anderen een of twee dagen. In totaal hebben er zeker vijftig leerlingen enthousiast aan gewerkt. Vanaf het eerste

moment tot het - tot nu toe - laatste treffen, is het contact met de buurtbewoners goed geweest en zij spreken vaak hun bewondering uit. Criminele gedragingen in en rond de tunnel zijn zo goed als verdwenen. Mensen maken gebruik van de tunnel in de oude en de nieuwe functie: als doorgang en als galerie. Ze voelen zich betrokken bij het project, dat in de volksmond de naam koeientunnel heeft gekregen.

Billboards

In het najaar van 1994 werden de eerste stappen gezet voor de eerste echte tentoonstelling, met als titel *Billboards*. Opdracht was het maken van een ontwerp voor een reclamebord, voor een al dan niet bestaand product of merk, dat de leerling aan wil prijzen. Deze opdracht brengt het leermoment van de leerlingen, gericht op een eventuele beroepspraktijk, verder. Een ontwerp maken voor iets wordt getoetst aan een vertaling op een letterlijk groter vlak. Billboards zijn in onze samenleving haast niet meer weg te denken, ze maken deel uit van de (beeld)taal van jongeren, die met dit verschijnsel zijn opgegroeid.

De meeste deelnemers kwamen uit de onderbouw, voortkomend uit de uren vrij tekenen. Leerlingen in de bovenbouw hebben geen vrij tekenen, maar meer technisch tekenen (toegepast). Ze kregen een paar maanden de tijd om aan dit thema te werken. Vóór het tekenen kwam natuurlijk eerst het bedenken. Waarover zal mijn reclamebord gaan, wil ik een bestaand of een fictief merk gebruiken? Wat voor een product wil ik tonen? Ze dienden via schetsen tekst en beeld afzonderlijk te onderzoeken. Deze elementen werden samengebracht en op grond hiervan werd verder getekend, waarna kleur werd toegevoegd.

Schildersatelier

In totaal zijn er in de onderbouw dertig tot zestig ontwerpen gemaakt. De selectie werd gemaakt door leraren en leerlingen van de school. De winnaars mochten zich door hun klasgenoten laten assisteren bij de uitvoering op de grote panelen. Aangezien het klaslokaal hiervoor niet groot genoeg was, werd besloten om een gedeelte

van de aula in te richten als schildersatelier. Tot het proces hoorde ook het witten van vijftien panelen MDF, die als drager voor de ontwerpen zouden gaan dienen. De panelen werden op tafels gelegd, zodat de leerlingen op liggend formaat konden werken. Vervolgens brachten de leerlingen hun ontwerp met potlood over op het paneel. Dit bleek een van de moeilijkste stappen te zijn, en een van de meest tijdrovende. De ontwerpen werden verder uitgewerkt met behulp van markers en verf. Leerlingen werden volop geholpen door hun klasgenoten om de billboards voor de aangegeven deadline af te maken. Voor de leerlingen van het eerste leerjaar werd een andere vorm van werken gekozen. Hen werd gevraagd een gefantaseerde aquariumvis te ontwerpen, die op twee panelen zou worden aangebracht, waarbij het paneel zou fungeren als een aquariumbillboard voor een dierenzaak.

Het project zou in januari 1995 gepresenteerd en geopend worden. Medewerkers van de gemeente zorgden er intussen voor dat alle condities hiervoor optimaal waren. Het licht in de tunnel werd hersteld, de wanden werden grondig gereinigd en de schuifsystemen aangebracht. Omdat het te koud was om mensen lang in de tunnel te ontvangen, werd besloten om de eerste openingsceremonie te houden in de aula, het schildersatelier, van de Grafische School.

De directeur van de Grafische School en de wethouder van cultuur van de gemeente Haarlem voerden het woord. Daarna werd in een grote stoet een paneel van de school naar de tunnel gebracht en als onderdeel van de openingsceremonie in een schuifstelsel gezet, zodat ook het principe hiervan duidelijk werd.

Voorafgaand werd een rood-wit lint gespannen voor de tunnelopening. De wethouder en zijn assistente - de koe Ultraviolet - liepen door het lint heen.

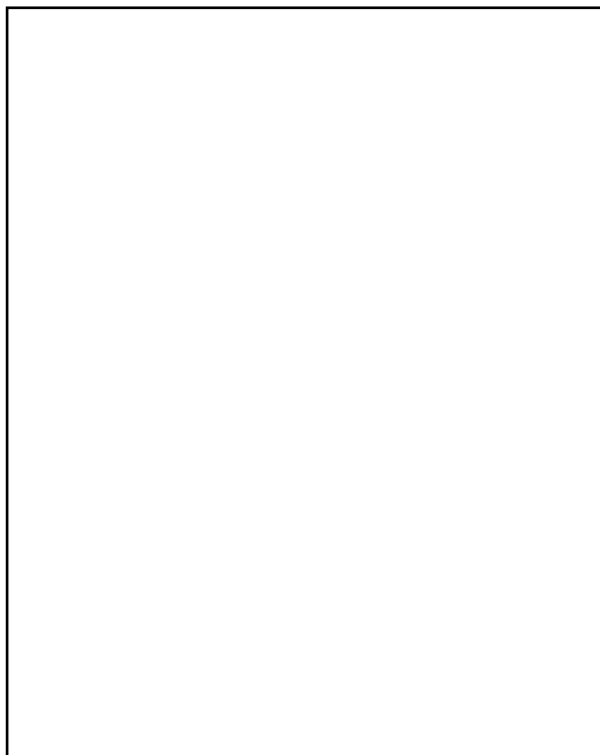
Ancient Models & Tattoos

In het voorjaar van 1996 ontstond de werktitel voor de tweede tentoonstelling: *Ancient Models & Tattoos*. Op de scholen waar het hier om gaat was tatoeage al in toen het nog geen algemeen modeverschijnsel was. De opdracht luidde: ontwerp een tatoeage, liefst een nieuwe, die jij op een of ander lichaamsdeel zou willen zien.

Op de twee scholen, Grafische School Haarlem en Scholengemeenschap Panta Rhei Amstelveen, werd op verschillende manieren aan dit gegeven gewerkt. Uitgangspunt was de linoleumsnede, een techniek die zich goed leent voor het onderwerp en het grafische karakter van de tatoeage. De eerste ontwerpen waren in potlood en zwart-wit, daarna zou er kleur worden toegevoegd en met inkt worden gewerkt. Het tweede deel van de opdracht was het plaatsen van de tatoeage op lichamen die op de verschillende panelen waren getekend. Het waren de lichamen van personages uit schilderijen van grote meesters als Titiaan, Rafael, Rubens, Caravaggio, Velasquez en El Greco. De kinderen mochten hun eigentijdse stempel drukken op deze personages uit het verleden, die door hun ingreep hedendaags werden. Ook werd de rebelse daad - namelijk je sporen ergens achterlaten - gesublimeerd in een expressief gebaar en een creatieve neerslag.

Michelangelo

Projectie was te moeilijk en daarom werd besloten om de figuren in lijn en in compositie zelf op de panelen aan te brengen, eerst door leerlingen. Beide beperkingen hadden als doel dat de ontworpen tatoeages in het geheel herkenbaar zouden blijven. Eerst werden de lino'sneden in contour uitgesneden en op de lichamen afgedrukt.

Hendrik en Willem vervolmaken hun paneel voor *Ancient Models & Tattoos*.

A Guinness pint of bitter werd met het grootste gemak getatoeëerd in een van 's werelds beroemdste kruisen, dat van David van Michelangelo. De maker was een Ierse jongen, hier aanwezig in het kader van een uitwisselingsprogramma.

Op school werden de tatoeages omgezet naar een diapositief. Met behulp van een projector en een marker werden in het duister, al trillend, de tatoeages op ontblote bovenbenen en borsten van beroemde dames en heren gezet.

Kids & Criminals

Met *Kids & Criminals*, de derde tentoonstelling, begon een ander tijdperk van de Galerietunnel. Het Galerietunnel-project werd in 1996 bekroond met de Hein Roethof-prijs voor criminaliteitspreventie. Aan de prijs is een bedrag van f 25.000 verbonden. De prijsuitreiking bezorgde de Galerietunnel veel publiciteit.

Besloten werd om het project voor ivbo-leerlingen in een projectweek te gieten, waarvoor een thema bedacht diende te worden. Dat thema werd kleine criminaliteit. Zo werd de naam van het derde evenement geboren. *Kids & Criminals* is geen titel met een moralistische inslag, maar geeft de interactie tussen deze twee aan en maakt het spanningsveld zichtbaar, zonder directe uitspraken te doen. Het steekspel waarin een kind zich bevindt, wordt op deze manier duidelijk. De aantrekkingskracht van 'het kwaad' is groot en in veel gevallen is de scheidslijn tussen wat wel kan en wat niet vaag. Helden zijn in de loop der geschiedenis boeven geworden en omgekeerd natuurlijk ook.

Boeven en bandieten

In de weken voor de projectweek werd een portret gefotografeerd van alle deelnemende leerlingen: drie tweede klassen, in het totaal ongeveer veertig leerlingen. Van de foto's werden dia's gemaakt en via projectie werden al deze gezichten eerst met potlood op zes panelen gezet. Zes andere panelen zouden een andere invulling krijgen. Leerlingen en leraren noteerden in een brainstormsessie namen van boeven en bandieten op het bord, waarover vervolgens in de klas werd gepraat. Met behulp van kistlettersjablonen werden de namen op de zes overige panelen gezet. De keuze voor het element tekst voor de panelen met criminelen

was bewust. Het woord maakt soms meer duidelijk dan beeld, op een abstractere manier.

De basiskleur van de portretpanelen is blauw, die van de 'crimi-naam'-panelen rood. Rood en blauw zijn complementaire kleuren. Deze kleuren versterken elkaar, maar zetten ook meteen een duidelijke scheidslijn, een afstoting. De aanwezigheid van plus- en minpool in deze kleuren sloot direct aan op het thema.

Er is voor verschillende materialen gekozen, die een rebels karakter hebben en waarmee jongeren zich uit willen drukken. Zwarte, rode en groene markers voor lijnen, acrylverf voor de achtergrond. Diverse soorten fluorescerende kleuren verf en lichtgevende stiften en - als slagroom op het toetje - spuitbussen met allerlei soorten lak. In de projectweek kwamen de leerlingen op verschillende dagdelen in verschillende groepen op school werken aan de twaalf verschillende panelen. Met verf, stiften en markers kan immers binnen worden gewerkt. Daarna werden alle panelen in een grote optocht naar het veld achter het schoolgebouw gebracht en neergelegd. Op een teken werd de spuitbus tot het ultieme uitingswapen verklaard. De panelen werden opgehangen, nadat enkele leerlingen en docenten de oude panelen hadden verwijderd.

Op de laatste dag van de week maakte een kleine groep leerlingen de tunnel schoon: de vloer werd geveegd, spinnenwebben weggehaald, wanden van stof en modder ontdaan, eventuele bekladdingen verwijderd, onkruid gewied.

De opening was eenvoudig. Alle leerlingen van de school verzamelden zich, er werd een kleine toespraak gehouden en de leerlingen ondertekenden met markers hun werk. De plaats en het werk behoren aan de leerlingen.

Graffiti against War

De vierde tentoonstelling kwam tot stand na een graffitiwedstrijd. Het was de bedoeling er zoveel mogelijk leerlingen van alle afdelingen, verspreid over vier locaties, bij te betrekken. Graffiti wordt veelal gezien als vandalisme: het bekladden en vernielen van andermans muren. Als het over graffiti gaat, is de context meestal negatief. Maar graffiti is meer: het is een vorm van protest van jongeren tegen de maatschappij (los van het feit of deze vorm visueel altijd even sterk is). Het is een middel van jongeren om letterlijk hun stempel op onze wereld te drukken. Het verbieden ervan geeft extra spanning, omdat de kans bestaat gegrepen te worden.

Graffitikunstenaren gebruiken materialen die leerlingen enorm aanspreken. Bovendien werken ze in

de openbare ruimte die ze zich toe-eigenen door hun signatuur achter te laten. Zoals al was gebleken bij *Kids & Criminals* begint het leerlinghart sneller te kloppen bij het aanschouwen van een spuitbus. De magie van het materiaal is zo groot, dat alleen al de aanwezigheid van spuitbussen in verschillende tinten voldoende is om die spanning op te roepen.

Oorlog - op grote of intieme schaal - is een gegeven waarvan de mensheid in haar hele bestaan nog nooit een dag verschoond van is geweest. In de combinatie van graffiti en war schuilt de mogelijkheid van het ultieme constructieve protest tegen de destructieve geest van een door mensen uitgevonden bezigheid. Het gebruik van de Engelse taal geeft het onderwerp wat het nodig heeft: een internationaal karakter.

Gül werkt aan haar paneel voor *Graffiti against War*.

Lesbrief

Een lesbrief over de ontwerpwedstrijd werd samengesteld voor de collega's. Daarin kwam naast de inhoud ook de praktische kant aan de orde: grootte, uitvoerbaarheid, liggend ontwerp, materiaalkeuze, tekst en beeld, tijdsperiode, deadline. Zo'n lesbrief, die bedoeld is voor de leraren, dient zorgvuldig te worden opgesteld: zaken zijn niet vanzelfsprekend duidelijk voor collega's. Meestal is één brief niet genoeg. Een brief is ook een goed middel om het contact te onderhouden. De ervaring heeft geleerd dat degene die coördineert zelf het contact met de verschillende locatie-directeuren moet onderhouden. Dat kan niet worden overgelaten aan andere leraren van de locatie.

De leerlingen hadden zes weken de tijd voor de inzending. Tekenen en schilderen is denken, zoeken naar inhoud. De zoektocht naar de inhoud kenmerkt de creatieve geest, gecompleteerd door het vermogen de oplossing in het minst voor de hand liggende te zoeken en te beseffen dat totaal verschillende oplossingen heel goed naast elkaar kunnen bestaan.

Een onafhankelijke jury koos de twaalf beste ontwerpen. Er was een externe jury samengesteld; dat gaf het geheel een grootser karakter en een zekere objectiviteit. Wel gold als richtlijn dat iedere locatie een winnaar zou hebben, zodat er van iedere afdeling een gelijkwaardige afvaardiging was.

De uitvoering van de winnende ontwerpen diende, volkomen passend bij de ongemakken voor een graffiti-kunstenaar, te geschieden in de Galerietunnel, ongeacht de weersomstandigheden. Zo werden de aspecten oorlog, graffiti en ongemak op een koude winterdag bijeengebracht. Natuurlijk kregen de leerlingen de gelegenheid te pauzeren in de warme aula van een van de locaties, vlakbij de tunnel. 's Middags kregen ze ook nog warme chocolademelk. Er was veel aandacht van de media. Nadat de laatste leerling was

vertrokken werd alles opgeruimd en werden verresten op de muren (gevolg van combinatie van wind en spuitbusnauwkeurigheid) verwijderd. Op de opening en de prijsuitreiking van de tentoonstelling *Graffiti against War* waren alle prijswinnaars en assistenten aanwezig. En verder waren er ook veel leerlingen en leraren van de vier verschillende locaties, en zelfs enkele ouders. De meesten verzamelden zich bij de werken in de Galerietunnel en bleven de hele tijd in de tunnel staan. Dat was een goede les voor de volgende opening: de a-koe-stiek in de tunnel is van dien aard dat je moeilijk verstaanbaar bent, zeker als er een grote groep mensen staat die niet doodstil kan zijn.

De wethouder van cultuur verrichtte de opening: een korte toespraak en het stukslaan van een fles champagne op de 'boeg' van de Galerietunnel. Daarna sprak de rector van de school een kort woord en hij nodigde de jury uit bekend te maken welk paneel de hoofdprijs kreeg. Na de prijsuitreiking kon iedereen de gemaakte werken bewonderen.

Comic Angels

Comic Angels was een ontwerpwedstrijd voor een nieuwe tentoonstelling in de Galerietunnel voor leerlingen van alle klassen van ivbo tot en met vwo. Voordat de tentoonstelling kon worden gemaakt moest er nog veel gedaan worden. Dertien nieuwe platen MDF moesten gewit, als drager voor de schilderijen. Van de ontwerpen moesten dia's worden gemaakt zodat ze konden worden geprojecteerd. In een paar lijnen moesten de ontwerpen met potlood aangebracht worden. De leerlingen hadden maar één dag voor de uitvoering van hun ontwerp. Een dag is een duidelijke deadline, het werkt spanningsverhogend en benadrukt daarvoor het wedstrijdelement.

Ook voor de schoolorganisatie met verschillende locaties, roosters en vakken is het gemakkelijker een evenement op één dag te organiseren. Leg je beslag op meer dagen, dan komen leerlingen in de klem met andere vakken; ze moeten dan te veel inhalen. Ook de druk op de scholen en hun docenten wordt te groot. Een project als Galerietunnel kan alleen optimaal draaien door de goodwill en medewerking van alle geledingen, zoals directie, collega's tekenen en collega's uit de andere vakgebieden. Een verzoek om op deze dag geen overhoringen en proefwerken te plannen, wordt in een goede sfeer gehonoreerd.

Voor *Comic Angels* was een grote ruimte als tijdelijk atelier nodig voor een grote groep leerlingen. Deze ruimte moest die dag ook voor andere leerlingen afgesloten kunnen worden, zodat de groep rustig en geconcentreerd kon werken. Het werd de aula van een locatie, waar genoeg ruimte was voor dertien liggende panelen met drie leerlingen per paneel. De prijswinnaars mochten ieder twee assistenten meenemen.

Door *Comic Angels* kwam de Galerietunnel in het teken van striphelden te staan, met als lichtende voorbeelden Batman, Spiderman en Superman. *Angels* refereert aan een personage dat voor veel mensen dezelfde functie vervult, in een andere hoedanigheid en met andere middelen.

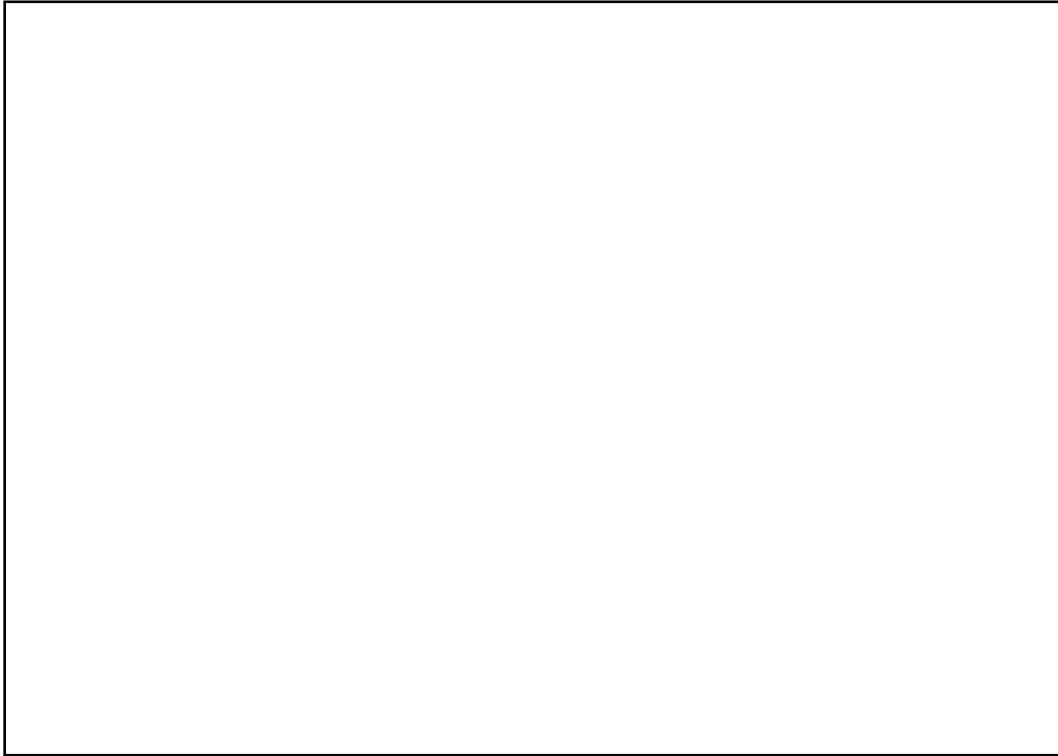
Op deze manier wordt er een brug geslagen van oud naar nieuw, van klassiek naar modern, van conservatief naar progressief. Het gegeven van de locatie, een tunnel, sluit uitstekend aan bij het thema. Batman komt uit een grot, Superman van de verre planeet Krypton en Spiderman is een goed uitgevallen mutatie; Perseus komt van de berg Olympus en de engel uit de hemel. En waarom zouden nieuwe helden niet geboren worden uit het kille beton van een tunnel, ontsproten aan een generatie die in het ochtendgloren van een felle voorjaarszon staat?

Twaalf superhelden

Twaalf superhelden, verwekt in jonge breinen, zouden de komende maanden de voetgangers en fietsers van de Galerietunnel beschermen. De superhelden vertellen ook iets van de leerlingen aan de toeschouwers: de jongere generatie leest de oudere generatie voor. Ook over deze kloof wordt misschien, al is het tijdelijk, een brug geslagen.

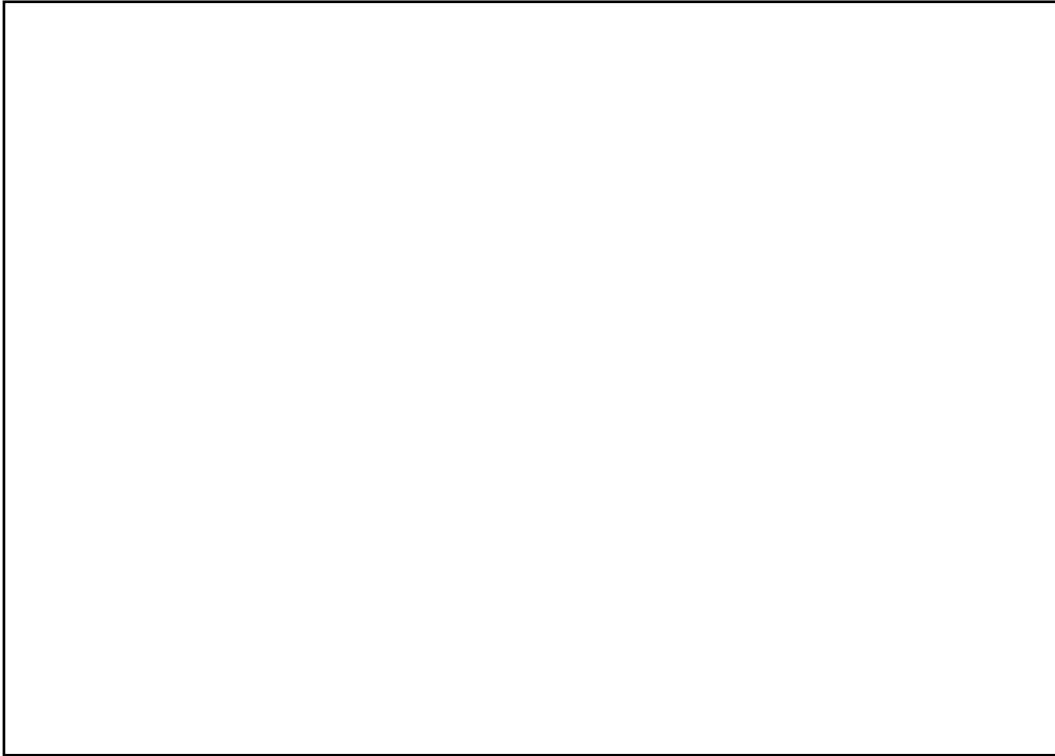
Superbaby als icoon van de kracht van de onschuld, Supererwt als icoon van de kracht van het kleine, Sex Devil als icoon van een kracht die de gehele mensheid bezighoudt, Sandwichman als icoon van de kracht van een goed begin van de dag, Fantaunen als icoon van de kracht van het sprookje, Guard als icoon van een poortwachter, Arabian Veil als icoon van de kracht van cultuurversmelting, Fireman als icoon van de bedwinger van een allesverterend vuur. Kan een toevallige passant zich op een dergelijke plaats in een beter gezelschap wensen?

Lees verder op pagina 27

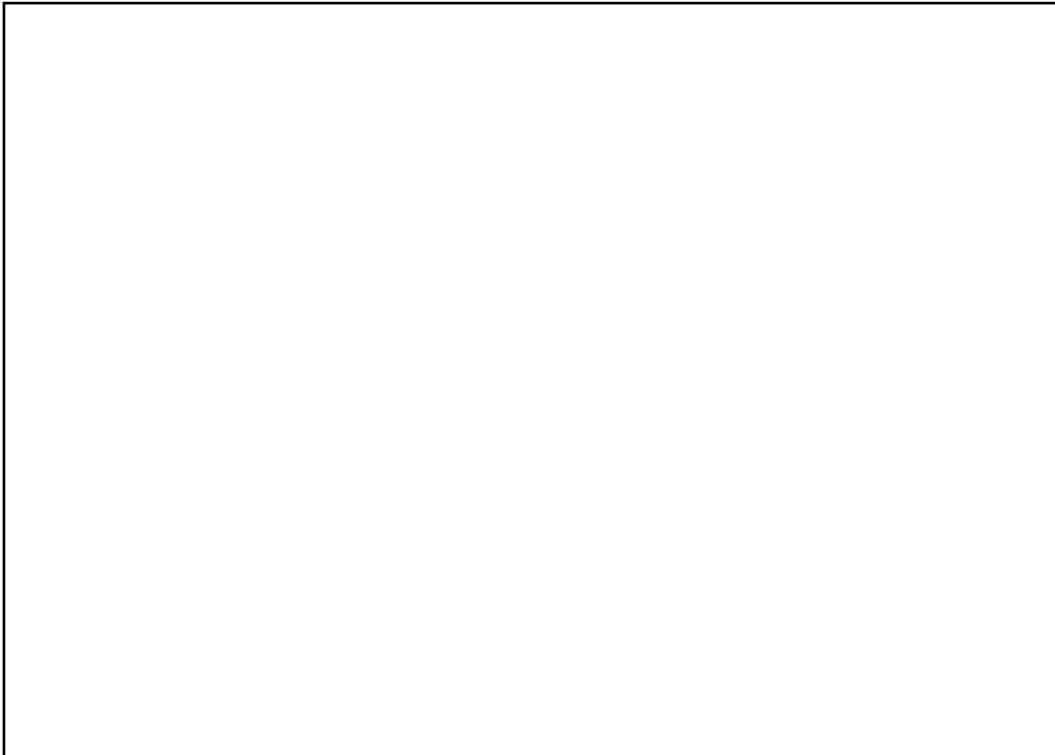
Werkzaamheden aan wegdek en aan buitenzijde bij totstandkoming 'koeientunnel'.

Willem werkt aan paneel voor *Billboards*.

Wethouder Haverkort van Cultuur (gemeente Haarlem) en de koe Ultraviolet openen *Billboards*.

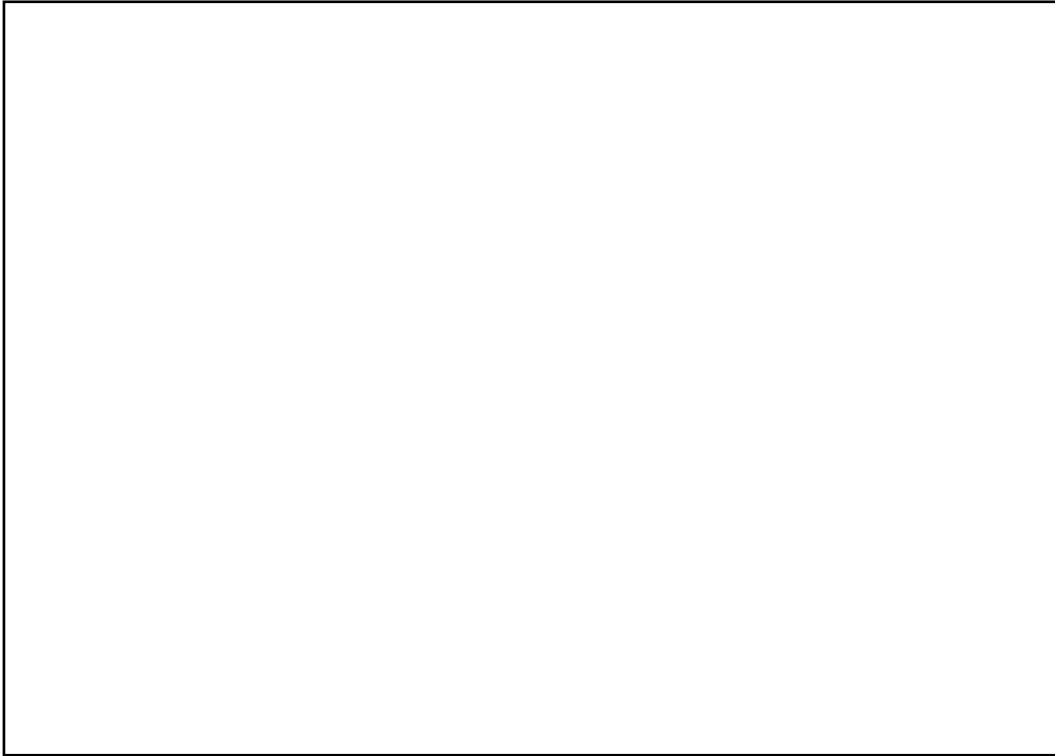

Hendrik tatoëert modellen op panelen voor *Ancient Models & Tattoos*.

Een paneel van *Ancient Models & Tattoos*.

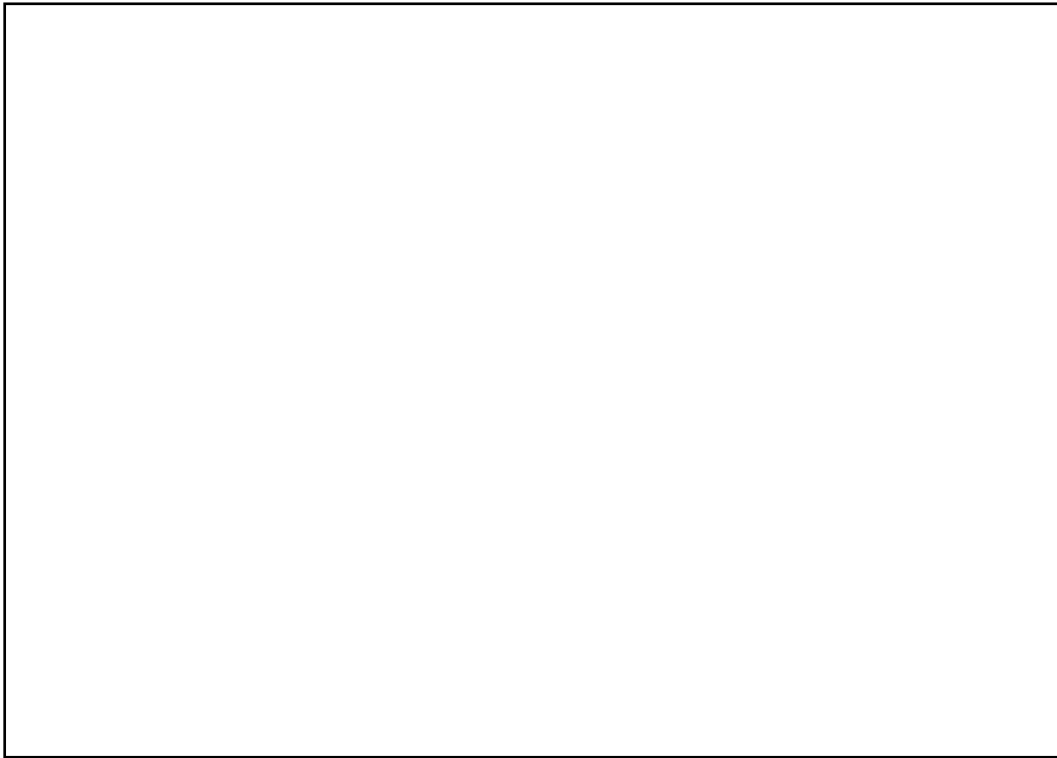

Bezoek van toenmalig staatssecretaris Kohnstamm van Binnenlandse Zaken aan Galerietunnel.

Bahar werkt aan portrettenpaneel voor *Kids & Criminals*.

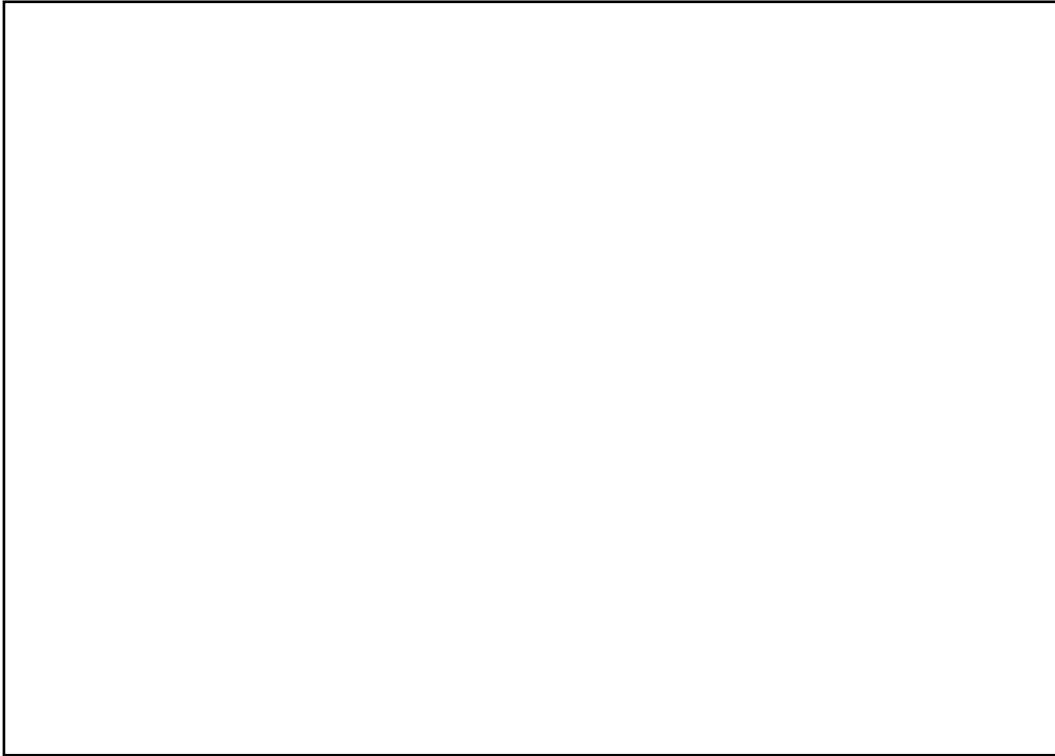

Galerietunnel na plaatsing tentoonstelling *Billboards*.

Een paneel van *Ancient Models & Tattoos*.

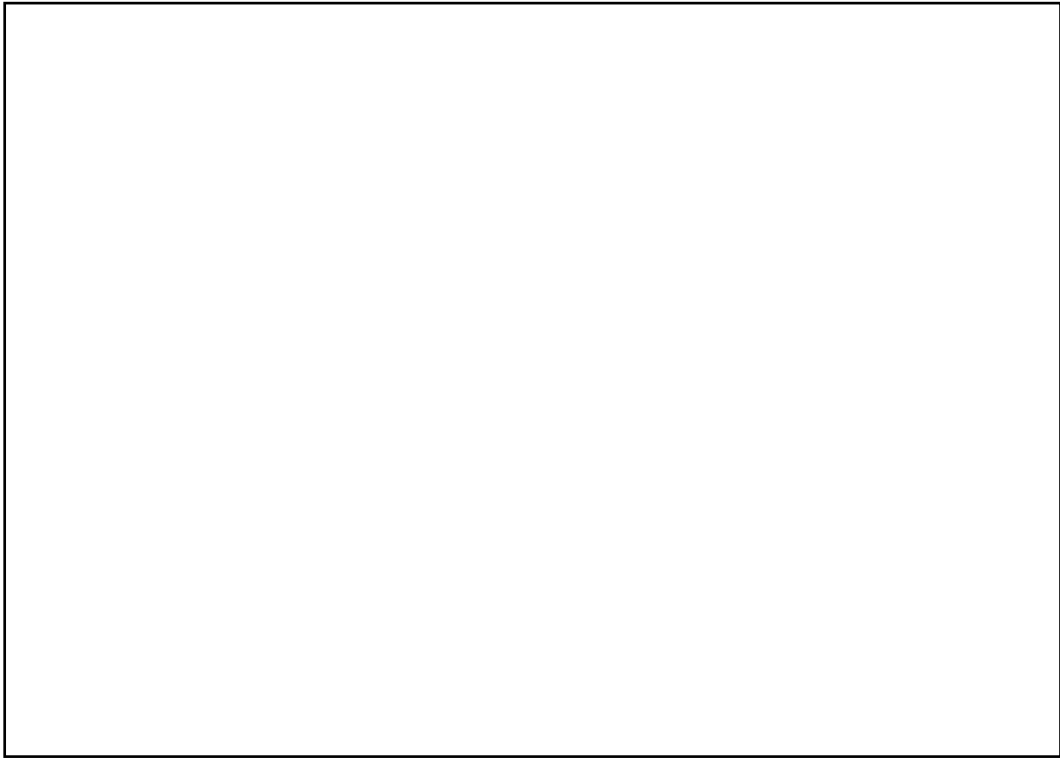
Paneel met portretten van en door leerlingen op *Kids & Criminals*.

Winnend ontwerp van Mahsa Beyat voor *Graffiti against War*.

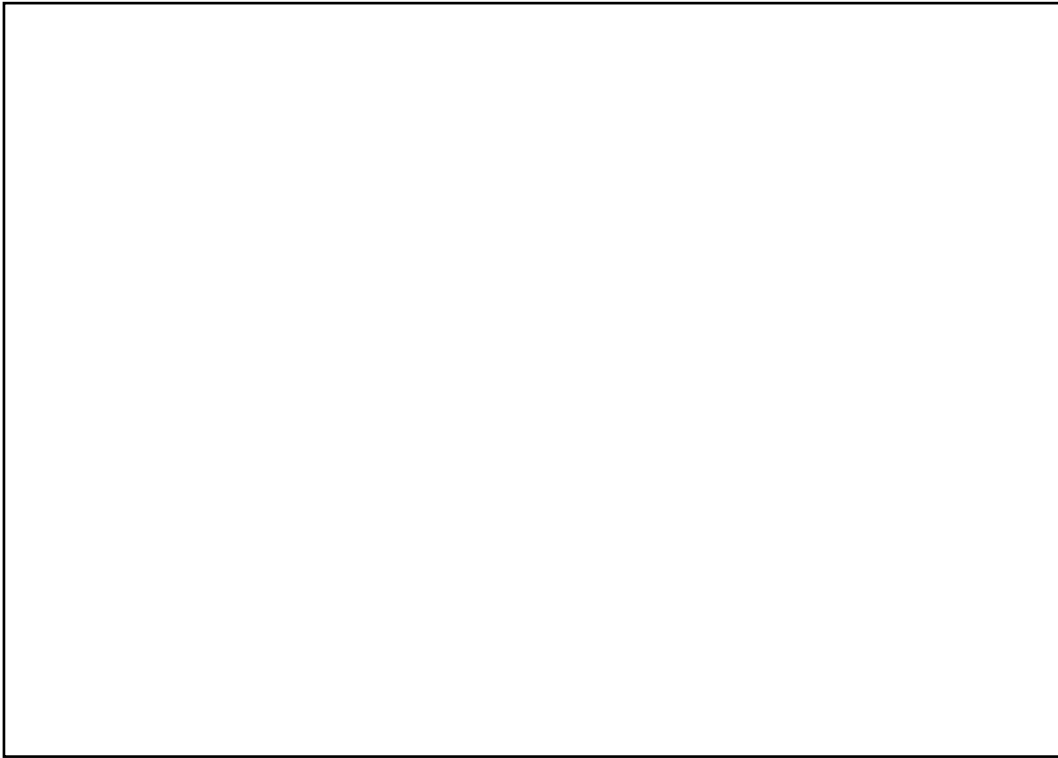

Panelen *Idols* tijdens *Fashionweek 98*.

Panelen *Comic Angels*.

Sammy werkt aan paneel *Kids & Criminals*.

Hendrik werkt aan paneel *Graffiti against War*.

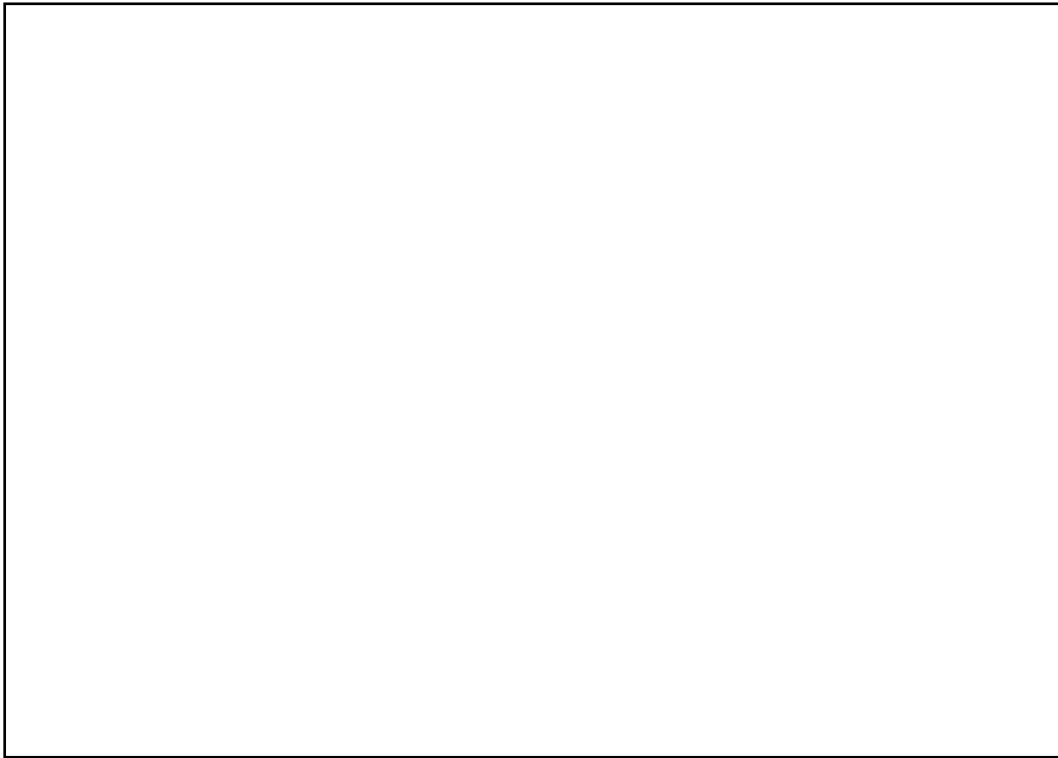

Najat werkt aan paneel *Comic Angels*.

Denise en Abderrahim werken aan paneel *Comic Angels*.

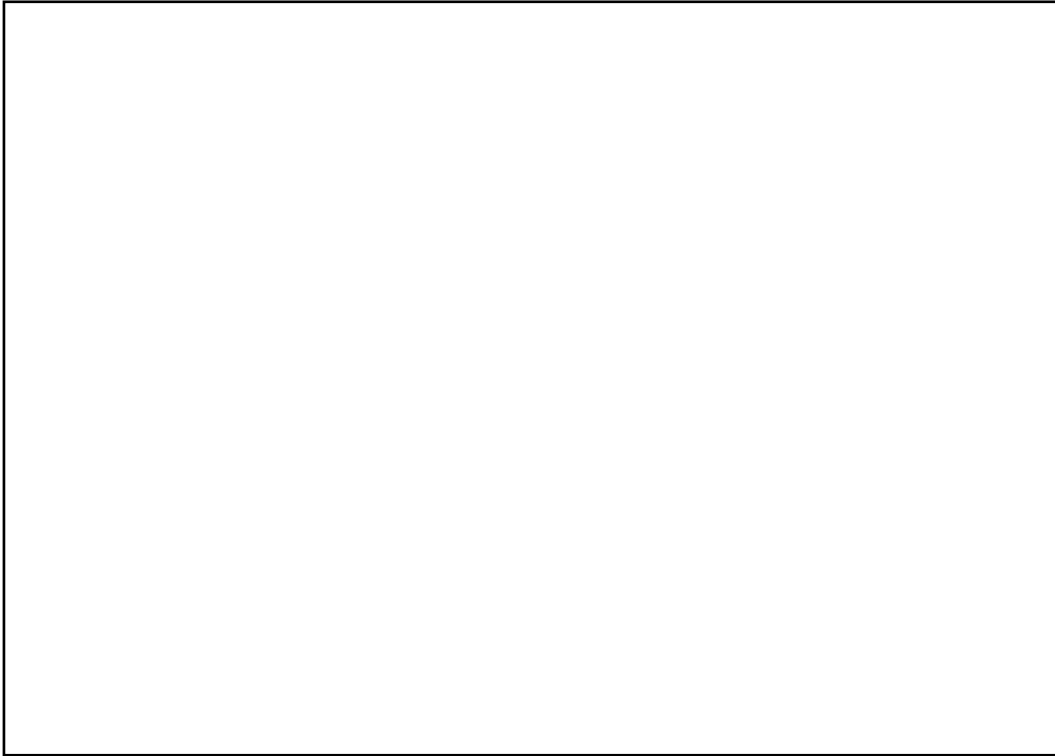

Bezoek van mr. Pieter van Vollenhoven aan preview *Fashionweek 98*.

Modellen/leerlingen *Fashionweek 98* krijgen laatste instructies voor hun wandeling over de catwalk.

Pedro proeft de borsjt van het Boris Jeltsin-menu van *Galerie Restaurant 1*.

Leerlingen aan de maaltijd van *Galerie Restaurant 1*.

Vervolg van pagina 14

Aquareltechniek

Richtlijnen gingen onder meer over de praktische uitvoerbaarheid, zowel technisch als binnen de tijd, met een beperkt assistentschap van twee personen. Van groot belang is dat het ontwerp een liggend formaat heeft, omdat dat in de Galerietunnel de enige mogelijkheid is. Ook wordt er van tevoren verteld met welke materialen het ontwerp wordt uitgevoerd. Het mag duidelijk zijn dat een aquareltechniek niet het meest voor de hand liggend is, wanneer het hoofdmateriaal acrylverf is.

En toch zijn er altijd uitzonderingen. Dat was het geval bij twee ontwerpen waarvan de jury vond dat ze inhoudelijk uitstaken boven de andere. Het eerste was staand, maar dat was simpel aan te passen door de tekst anders te zetten bij de uitvoering. Een ander ontwerp had een vrij hoge moeilijkheidsgraad met het oog op de realisering in het groot, omdat het ontwerp op een aquarel-achtige manier was opgezet.

De pers werd op de hoogte gesteld van de mogelijkheid een kijkje te komen nemen, met leerlingen te praten en het proces gade te slaan. Een tentoonstelling in wording is vaak interessanter dan de tentoonstelling zelf. De panelen werden niet meteen opgehangen, maar pas op de dag van de opening. Dan raakten ze niet voortijdig beschikbaar. De opening en prijsuitreiking voor deze tentoonstelling was op 15 januari 1999. Het openingsritueel begon met het dragen van twee werken (panelen) door vier jongens naar de Galerietunnel. Een paneel werd in het schuifstelsel geschoven. Vervolgens hield een directeur van een locatie een korte toespraak. Het tweede deel van de ceremonie begon met het nummer '1999' van Prince uit de gettoblaster. Dit was het teken voor Batman om zich te vertonen. Een collega had zich voor deze gelegenheid getransformeerd in de menselijke vleermuis. Gewapend

met een fles champagne ging hij boven de ingang van de Galerietunnel staan om champagne over de hoofden van de toeschouwers te spuiten.

Inmiddels was een jury bezig met het kiezen van het best uitgevoerde paneel voor de hoofdprijs. De directeur reikte de prijzen uit en feliciteerde de prijswinnaars met hun inzet, resultaat en beloning.

Fotograferen

Tot slot werden alle panelen gefotografeerd. De noodzaak van het direct fotograferen is een niet te onderschatten en te verwaarlozen bezigheid. Soms staat er na een paar dagen al iets geklad op een werk. Voor de foto als verslaggeving van het werk in zijn puurste vorm is dit niet echt wenselijk.

Fashionweek 98

Om het programma van Galerietunnel Haarlem zo gevarieerd mogelijk te houden werden er ook andere invalshoeken gekozen, waarbij de Galerietunnel niet het doel van een project is, maar functioneert als achtergrond en ondersteuning. Ook bij deze projecten werd zoveel mogelijk aangesloten bij de leefwereld van de leerlingen.

In juni werd het evenement *Fashionweek 98* gehouden. Het project was bedoeld voor ivbo-leerlingen van klas 1 en 2. In die periode zijn de examenleerlingen niet meer op school, dat betekent minder belasting voor de leraren en voor het gebouw. Bovendien was *Fashionweek 98* een ideale mogelijkheid om de laatste weken van het schooljaar goed en met andersoortige leerervaringen te vullen voor de leerlingen. De laatste weken

voor de grote vakantie verlopen vaak met hangen en wurgen en passiviteit voert de boventoon.

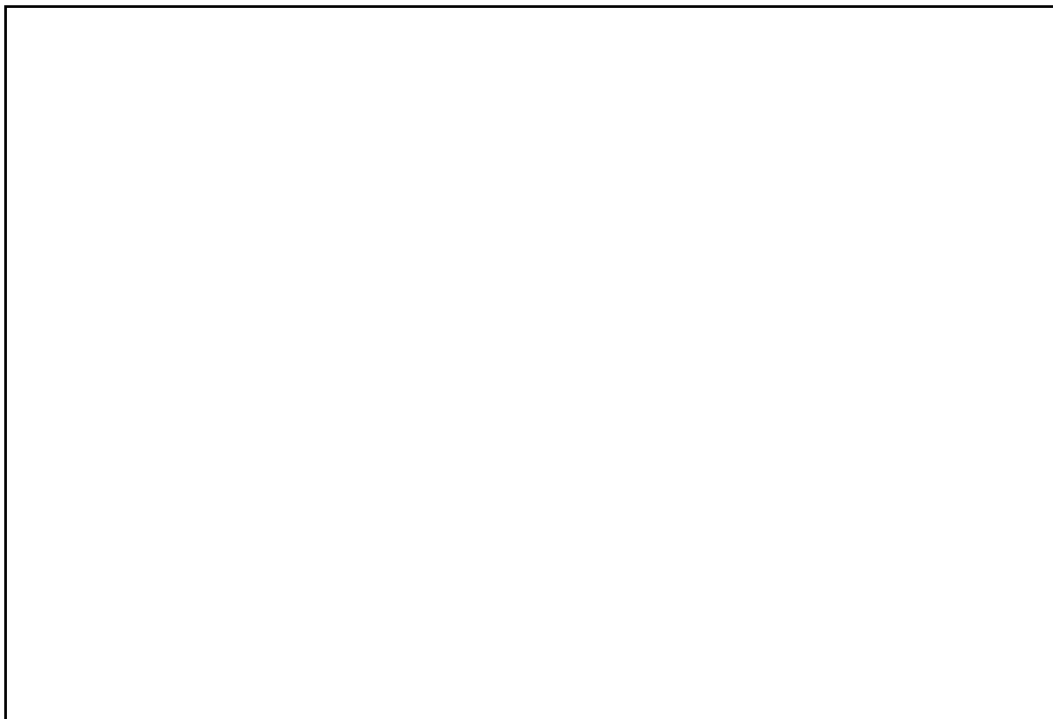
Fashionweek 98 was geënt op de muziek- en modebeleving van de hedendaagse jeugd.

Muziekstromingen als rap, gabber, house, rock en grunge zouden hiervoor centraal kunnen staan, maar uiteindelijk bleken de leerlingen vooral geïnteresseerd in R&B.

Er waren twee invalshoeken: een theatrale in de vorm van een echte modeshow, en een autonome in de vorm van een de tentoonstelling *Idols*, met portretten van film-, televisie- en muzikidolen.

Modeontwerper

Voor de modeshow werd een jonge modeontwerper gevraagd om op basis van de muziekvoorkeur van de leerlingen een modelijn te ontwerpen, die past bij datgene wat voor leerlingen vitaal is voor deze ontwerpen. De informatie over deze voorkeuren kwam uit antwoorden op een vragenlijst waarin de leerlingen gevraagd werd naar hun voorkeur voor muziek, videoclip en modebeeld.

Modellen/ leerlingen na afloop preview *Fashionweek 98*.

Verder kreeg de ontwerper een verslag van kennis uit observaties, gesprekken en discussies met leerlingen. De patronen en kleren werden door volwassenen gemaakt.

Bij de samenstelling van de groep modellen die de kleding zou showen werd alleen rekening gehouden met de voorkeur van de leerling en of een leerling er geschikt voor was. In een paar gevallen vielen deze twee samen. De mannequins hebben het intensiefst en het langst gewerkt. Zij hadden een eenvoudige choreografie, gemaakt door leerlingen en leraren.

In acht workshops werkten 98 leerlingen voor de Fashionweek. Er waren workshops voor mannequins, voor grime en visagie, voor muziek en entertainment, voor fotografie, voor tentoonstelling, voor catering, voor restauratie en voor kostuumbewerking. Alle workshops kregen theorie en praktijk: een klus die geklaard moest worden en verdieping door een geplande excursie naar een of meer instellingen. Zo gingen de mannequins naar een modellenbureau waar ze te horen kregen waar ze allemaal op moeten letten. De visagiegroep ging naar een visagie- en kappersopleiding. De fotografiegroep ging naar *Haarlems Dagblad*, de cateringgroep bracht een bezoek aan de groothandel en bakte brood in een bakkerij. De restauratiegroep ging op bezoek bij een Haarlemse kunstenaar en nam een kijkje in zijn atelier, de tentoonstellingsgroep ging naar een tentoonstelling van een striptekenaar, de muziek- en entertainmentgroep kreeg een danslerares op bezoek en sommigen werden ingewerkt door een leraar-muzikant die ze wegwijs maakte in de wereld van elektronica, nodig voor de muziek tijdens de modeshow. Bij sommige workshops is ook nog gebruik gemaakt van videoclips en boeken om tot een beter inzicht te komen. De ervaring heeft geleerd dat het het beste is de week met praktijkwerk te beginnen en daarna een wat passiever onderdeel aan te bieden.

Modeshow

Het resultaat waarin het werk van alle workshops samenkwam was de modeshow in de Galerietunnel. Op de dag van de modeshow werden in alle vroegte de twaalf panelen vervangen. De tentoonstelling *Idols* sierde de wanden van de Galerietunnel. Op de panelen was een schilder-technische verwerking en interpretatie van leerlingen te zien van portretten van beroemde acteurs, sporters en muzikanten. De leerlingen hadden de verf met grote vrijheid gehanteerd, waardoor panelen ontstonden die niet slechts een documentaire opsomming van beroemdheden was. De creatieve aanwezigheid van de idolen van leerlingen bij hun modeshow, gepresenteerd aan de hand van hun favoriete muziek, maakte het totaalbeeld van de Fashionweek rond.

De omgeving werd afgezet, de tunnel schoon-geveegd, de muziek aangesloten, en toen ging het regenen en het bleef regenen.

Besloten werd de afsluitende modeshow op school te houden. Alles, behalve de tentoonstelling, werd afgebroken en naar school vervoerd. Op school werd de *catwalk* weer opgebouwd. Het evenement was geslaagd, hoewel anders afgesloten dan bedoeld. En natuurlijk hoort bij de afsluiting van zo'n evenement een afsluitende fotosessie van de leerlingen in de kleding.

Galerie Restaurant

Het evenement *Galerie Restaurant* is minder aan een bepaalde tijdsperiode gebonden. *Galerie Restaurant* bestaat uit vier aparte perioden en is verdeeld in twee tentoonstellingen, in de schooljaren 98/99 en 99/2000. Elke periode duurt een week en gedurende deze week zijn er vier diners. De vijfde dag is bedoeld voor evaluatie.

Stageweek

De diners worden gegeven in een van de scholen. Het project is bestemd voor leerlingen van het ivbo, van klas 1 tot en met 4. De leerlingen van het derde leerjaar vervullen een speciale rol. Gedurende twee perioden per jaar lopen deze leerlingen een week stage bij winkels, bedrijven en/of instellingen. Deze week valt samen met de *Galerie Restaurant*-week. Een groep van deze

leerlingen komt in die week stage lopen bij Galerietunnel Haarlem, in het kader van *Galerie Restaurant*. Er is een professionele kok, die met de stagiaires een kookteam vormt. Zij kopen in, bereiden voor, koken, maken borden op, serveren, ruimen af en wassen af, samen met enkele ouders en docenten. Zij koken per avond voor dertig tot zestig mensen, onder wie leerlingen en leraren. Een paar leerlingen reikten in het plaatselijke winkelcentrum aan het winkelend publiek het menu uit, als kooktip van de dag.

Het idee van dit project ligt in het kennismaken met andere culturele gewoonten. In *Galerie Restaurant* wordt een dialoog gevoerd als tussen de gasten en de gastheer (die niet aanzit, hij heeft het diner samengesteld of doen ontstaan). Het diner is het moment, na een dag van hard werken,

Enkele leden
kookteam
proeven hun
zelfgemaakte
borsjt uit het
Boris Jeltsin-
menu van
Galerie
Restaurant 1.

om te praten over goede en slechte dingen, om meningen uit te wisselen, te lachen, te huilen, boos te zijn en om te worden verrast. De avonden zijn vernoemd naar de gastheer, die wordt gevraagd zijn lievelingsmenu op papier te zetten en op te sturen. Door deel te nemen aan zo'n diner krijgt de gastheer een menselijke maat, omdat hij/zij mee-eet en meepraat.

beeld in de kookrubriek. Het ligt in de bedoeling om aan de hand van de verschillende Galerie Restaurants een eenvoudig kookboek samen te stellen. Alle aangeschreven gastheren zullen een exemplaar krijgen, zodat de dialoog is afgerond.

Beroemde regeringsleiders

Het eerste *Galerie Restaurant* was in najaar 1998. De week stond in het teken van beroemde regeringsleiders. Contacten worden gelegd door brieven. In het project is de handeling van het contact leggen essentieel. Het totstandkomen van de verbinding is een streven, maar niet zo essentieel als het contact leggen. Een lijn staat open, de een praat en de ander zwijgt of reageert. Aan de hand van deze namen zijn vier diners samengesteld: het Bill Clinton-menu, het Fidel Castro-menu, het Nelson Mandela-menu en het Boris Jeltsin-menu. Aan deze menu's zijn de keukens van de verschillende landen gekoppeld. Er wordt muziek gedraaid uit het betreffende land. Het menu is gekozen in samenspraak met de kok aan de hand van authentieke buitenlandse kookboeken.

Het tweede diner in voorjaar 1999 zal in het teken staan van beeldend kunstenaars; het derde is gepland voor najaar 1999 en het vierde voor voorjaar 2000. Gastheren en invalshoeken liggen nog niet vast.

Gigantisch receptenboek

Na *Galerie Restaurant 1 en 2* wordt de Galerietunnel omgevormd tot een gigantisch receptenboek. Op de panelen worden de diners van de uitgenodigde gastheren getoond. Zij worden op een beeldende manier vormgegeven en kunnen voorbijgangers helpen bij hun menukeuze voor een bepaalde dag. Er wordt contact gelegd met verschillende kranten om de recepten op de dag dat ze worden gemaakt te publiceren, bijvoor-

Actuele evenementen

Tunnelfestival

In voorjaar 1999 is het *Tunnelfestival Haarlem* gehouden. Daarvoor zijn zes jonge mensen uitgenodigd om de leerlingen workshops te geven voor een nieuwe tentoonstelling in Galerietunnel. Het zijn beeldend kunstenaars, een grafisch vormgever en een psycholoog/auteur. Het centrale thema voor de workshops is 'toys'.

In een later stadium maken enkele leerlingen een presentatieprogramma voor Galerietunnel. Uitgangspunt is dat tekst en beeld gecombineerd worden tot nieuwe beelden. De makers gebruiken computerprogramma's als Adobe fotoshop, het tekenprogramma Powerpoint en een scanner.

Er worden zeven workshops gegeven voor groepen van ongeveer vijftien leerlingen. Elke groep heeft een leraar als begeleider, die zorgt voor het juiste pedagogische klimaat. De video-workshop heeft een kleinere groep (vijf of zes leerlingen) vanwege de complexiteit en de moeilijkheidsgraad. Het Tunnelfestival wordt feestelijk afgesloten met een barbecue met muziek en gezamenlijk kamperen van leerlingen, leraren en workshopgevers op het omheinde terrein achter de school.

Ontwerpwedstrijd Utopia

Utopia is een ontwerpwedstrijd voor leerlingen van alle klassen van alle afdelingen van het Linnaeus College Haarlem. Het thema is: hoe ziet de ideale staat, de ideale plaats om te leven en te wonen eruit? De opzet van deze tentoonstelling en de realisatie ervan is te vergelijken met die van *Graffiti against War* en *Comic Angels*. In de tweede week van januari 2000 zal de uitvoering en opening met prijsuitreiking plaatsvinden.

Gallerytunnel Haarlem Goes Unplugged

Voor het project *Gallerytunnel Haarlem Goes Unplugged*, een grootschalig evenement met muziek in de hoofdrol, wordt gezocht naar financiële bronnen. Het staat op het programma voor 2000, met eerdere elementen in het najaar van 1999 en in de winter van 2000.

In het najaar van 1999 worden schoolbands uit het hele land opgeroepen om demo's te sturen van hun muzikale prestaties. Dat mag gewoon *plugged* zijn en voor een gedeelte uit covers bestaan. Voorwaarde is echter wel dat er minimaal één zelf geschreven nummer op de demo staat. De totale demo hoeft niet meer dan drie nummers te bevatten.

Een jury selecteert een aantal bands waarvan een optreden op video wordt vastgelegd. Daaruit wordt een aantal schoolbandjes geselecteerd aan wie gevraagd wordt een *live* optreden, totaal *unplugged*, te verzorgen in juni 2000. Deze optredens zijn op, rond en in de Galerietunnel. Er komt een tentoonstelling *Music was my First Love* (naar een nummer van John Miles) van geschilderde impressies van de optredende artiesten, gemaakt door leerlingen van het Linnaeus College Haarlem. De opnamen worden uitgebracht op de cd *Gallerytunnel Haarlem Goes Unplugged*, die zal worden verkocht als *Tunnelmultiple*.

Organisatie en financiën

Basisconcept

Bij Galerietunnel Haarlem is altijd een basisconcept te herkennen, de rode draad van het project waaraan al het andere is opgehangen. Je zou het ook de basisvoorziening kunnen noemen. Bij elk evenement veranderen de werken aan de binnenzijde van de Galerie.

De Galerie heeft twee gekromde wanden van ongeveer twintig meter lang. De ene wand is hol gekromd, de andere bol. Op elke wand zijn zes simpele schuifsystemen aangebracht, in totaal twaalf. In die elementen kunnen panelen geschoven worden van een centimeter dik. Deze MDF-platen zijn 1. 22 bij 2. 44 meter. De panelen kunnen twee keer gebruikt worden: voor- en achterkant. De basistoonstelling bestaat uit twaalf door leerlingen beschilderde panelen, op basis van een thema. De panelen worden voorbereid met witte latex. De beschilderde panelen worden afgewerkt met een harde laag vloerlak. Voor de panelen is geen glas of plexiglas aangebracht. Bewust is gekozen voor een zo eenvoudig mogelijk systeem, dat zo nodig simpel te restaureren en te vervangen is. Er is dan niet meer nodig dan een verstekzaag en een aluminium profiel. De profielen zijn met inbusschroeven aan de wand bevestigd. Om een paneel te vervangen wordt een korte staande zijde losgeschroefd, het paneel wordt eruit geschoven, weggezet en het nieuwe paneel komt ervoor in de plaats. Het losse element wordt meteen weer op zijn plaats vastgeschroefd. De platen zijn 6 mm dik: goed hanteerbaar in gewicht en flexibel genoeg.

Onderhoud

Andere vaste terugkerende zaken voor de Galerie zijn de herstel- en restauratiewerkzaamheden aan de binnen- en buitenkant en schoonmaak.

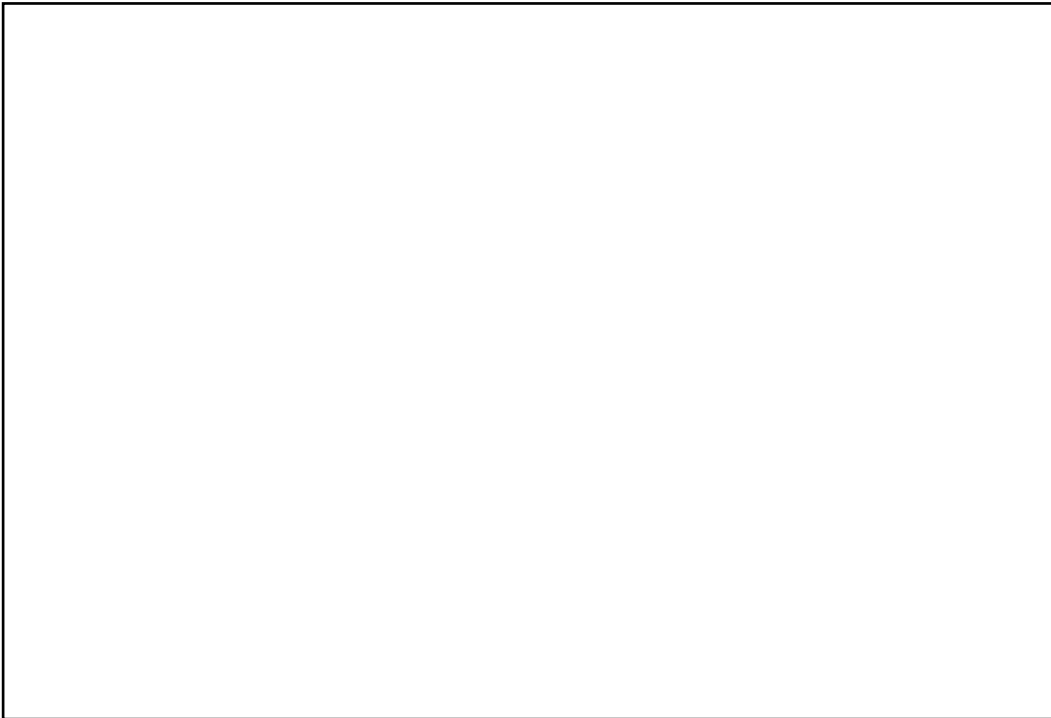
Natuurlijk wordt er geschreven, getekend en gekrast op de panelen. Dat is niet te voorkomen en af en toe restaureren hoort er gewoon bij. Niet alles hoeft meteen verwijderd te worden. Het is ook een beetje de aard van de locatie. Ook wordt er regelmatig met stift op de tegelwanden geschreven, wat met aceton zeer eenvoudig te verwijderen valt. De geschilderde binnenwanden en het plafond zijn met betonverf weer te herstellen. In het begin zijn wel eens panelen gestolen of werd het schuifstelsel beschadigd. Deze werden dan vervangen.

Herstelwerkzaamheden aan de buitenkant bestonden uit het opnieuw schilderen als de kleuren door de zon en andere weersomstandigheden waren verbleekt. Het schoonmaakwerk is eenvoudig: af en toe wordt de weg voor en in de Galerietunnel geveegd.

Publiciteit

Er is veel onzichtbaar werk dat toch belangrijk is, vooral op het gebied van publiciteit. Voor de contacten naar buiten is het goed een eigen briefhoofd te hebben, dat is van belang voor de herkenning.

In een persbericht of uitnodiging voor een opening staat altijd een algemeen verhaal over het concept Galerietunnel Haarlem en een specifiek gedeelte, dat uitleg geeft over de actualiteit, het nieuwe evenement, de nieuwe tentoonstelling. Van belang is dat duidelijk is wie de contactpersoon is en hoe en waar deze bereikbaar is. Informatie over de manifestatie, waar en wanneer, dient duidelijk vermeld te zijn. Na de eerste verwittiging, gaat een tweede de deur uit, ongeveer een week voor de aanvang van het nieuwe evenement. Deze kaart is ontworpen door een beeldend kunstenaar of een leerling, zodat de

Willem, Adri en
Hendrik met de
oorkonde van de
Hein Roethofprijs
1996.

uitnodiging pakkend beeld heeft. Soms geeft een speciale gast voor het openingsritueel een extra accent aan het hele gebeuren.

Media

In de loop der jaren hebben zowel regionale als landelijke dag- en avondbladen en tijdschriften artikelen geplaatst over het project Galerietunnel Haarlem, ook was er aandacht van radio en televisie. Bekendheid is belangrijk, ook omdat het het verwerven van financiële middelen kan vergemakkelijken.

Natuurlijk werkt aandacht van de media zeer stimulerend voor de leerlingen. Wanneer een tv-omroep opnames komt maken, ontstaat er als het ware een project in een project. Het project wordt met andere ogen gezien en er wordt een andere houding van de leerlingen verwacht. Ze moeten zich voorbereiden op wat ze gaan zeggen. Er ontstaat verdieping omdat ze verbaal en visueel zo duidelijk mogelijk moeten maken waar het om gaat.

Bekroningen

In 1996 kreeg het project de Hein Roethofprijs voor criminaliteitspreventie. De voorzitter van de International Society of Crime Prevention Practitioners reikte op 11 mei 1999 persoonlijk de plaquette uit die behoort bij de bekroning van Galerietunnel tot een van de honderd beste criminaliteitspreventie-projecten ter wereld; zie Internet: www.crime-prevention.org/icpc. Het was de eerste keer dat een project buiten de Verenigde Staten werd uitverkoren voor deze prijs. Het project wordt ook op talloze plaatsen gebruikt als voorbeeld voor nieuwe projecten, nationaal en internationaal.

Sponsoring

Voor het verwerven van nieuwe gelden en/of materialen is het soms nodig sponsors te werven. Per evenement zijn er vaak specifieke zaken die nodig zijn en waarvoor wellicht sponsors zijn te vinden die het leuk vinden in dergelijke projecten te investeren.

In de regel zijn deze bedrijven of instellingen er

niet op uit om hier beter van te worden; zoveel valt er niet te halen in het onderwijs.

Enthousiasme en gedrevenheid zijn vaak goede instrumenten om ondersteuning mee te verwerven. Natuurlijk moet het verhaal goed en helder zijn, net als het verzoek waarmee men zich tot een bedrijf of instelling richt.

Fotografie

Het fotograferen is een van de fundamenteën van projecten als deze. Uiteindelijk blijft alleen het verslag van alle gebeurtenissen in de verschillende stadia als tastbaar iets van het hele project over. Het is dus van belang dat dat zo goed mogelijk gebeurt.

Ook is fotografie een hulpmiddel bij het overbrengen van het ontwerp op een paneel. Veel leerlingen vinden het moeilijk hun ontwerp om te zetten naar groot formaat. Met projectie als tussenstap gaat het makkelijker en sneller. Leerlingen kunnen op die manier zich de techniek eigen maken om dingen te vergroten (al moet er altijd ruimte blijven voor de leerling die het wel op de moeilijke manier wil doen). Verder kan projectie met zijn eigen moeilijkheden voor leerlingen een extra uitdaging vormen.

Om fotografie mogelijk te maken, zijn er de volgende mogelijkheden: wellicht kent de school een leraar die zich heeft gestort op het medium; misschien is de school in de gelukkige omstandigheid dat fotografie op het lesrooster staat. Maak in ieder geval goede zakelijke afspraken, zodat beide partijen weten waar ze aan toe zijn.

Afspraken worden in een begroting opgenomen, er ontstaan dan nimmer misverstanden, waardoor evenementen niet vastgelegd kunnen worden.

Mocht er geen beschikbare apparatuur zijn en geen fotomaniak, dan kan de apparatuur worden aangeschaft. Dat kan voor veel en voor weinig geld. Een basisadvies: werk met een kleinbeeld spiegelreflexcamera met verwisselbare lenzen (heel goed tweedehands te krijgen). Er zijn twee lenzen nodig: een standaard 50 mm lens en een

macro 25 mm lens, liever dan een zoomlens, omdat altijd kwaliteitsverlies optreedt. Autofocus is makkelijk, maar je maakt er geen betere foto's mee; scherp stellen is een simpele beweging met de hand aan de lens en is met het oog zeer goed te constateren. Gebruik een apart flitsapparaat (ook tweedehands). Dat voorkomt rode ogen en geeft meer mogelijkheden met afstand. Soms moeten er foto's gemaakt worden van kinderen die werken aan grote panelen.

Kies een aantal foto's uit die het gehele gebeuren duidelijk weergeven in een serie en laat ze 18 x 24 cm afdrucken. Deze foto's gaan in een fotomap. De negatieven worden zorgvuldig bewaard voor later gebruik.

Belangrijk voor het maken van een goede reportage is dat alle aspecten aan de orde komen, die essentieel zijn voor het specifieke evenement zoals:

- leerlingen die een ontwerp maken;
- de ontwerpen;
- het voorbereiden (witten) van de panelen;
- het aanbrengen van de tekening op de panelen;
- het beschilderen van panelen;
- leerlingen die samenwerken;
- de locatie;
- de werkzaamheden in combinatie met de locatie;
- de uiteindelijke panelen;
- portretten van de ontwerpers bij hun panelen.

Draaiboek

Elk evenement in het project Galerietunnel Haarlem heeft zijn eigen opzet, zijn eigen werkwijze en een eigen draaiboek, omdat elk evenement een eigen karakter heeft. Sommige evenementen komen weliswaar een paar keer terug, maar toch is het iedere keer weer anders.

Er zijn onderdelen die iedere keer - soms in een andere gedaante - weer terugkomen. Het eerste onderdeel is natuurlijk het vaststellen van het werkterrein en de keuze van de doelgroep. Niet altijd doen alle leerlingen van de school aan elk project mee. De ervaring leert dat een project de

meeste kans van slagen heeft als het aantal deelnemers is afgebakend. Dit geldt zeker voor de grotere evenementen. Er is ook verschil in de onder- en de bovenbouw van een school. In de onderbouw is er meer speling in de planning mogelijk dan voor de bovenbouw, zeker voor de examengroepen, voorzover deze natuurlijk nog een expressievak in hun pakket hebben. Maar dat hoeft niet te betekenen dat deze leerlingen van deelname zijn uitgesloten.

Ieder onderwerp kan een thema zijn, zo lang het aansluit bij de belevingswereld van de leerlingen. Het is dus belangrijk om met leerlingen te praten en met ze bezig te zijn, zodat je weet wat er bij ze leeft. Een goede leraar kan luisteren, ook als de conversatie niet voor hem bedoeld is. Hij moet zich kunnen verplaatsen in de situatie van de scholier en zijn vragen kunnen filteren en sublimeren. Een thema hoeft niet rechtstreeks uit het werkgebied beeldende kunst te komen om een volwaardig onderwerp te zijn, maar het moet wel beeldende potentie hebben. De opdracht dient een korte, passende titel te krijgen, die de leerlingen aanspreekt en in een korte toelichting uitgewerkt kan worden.

Wat begint als een werkboek en lesbrief wordt een draaiboek, bestemd voor de leraren die aan het project deelnemen. Ligt in de eerste versie de nadruk op het inhoudelijke, als het project vordert komen er steeds meer praktische zaken aan de orde.

Nodig zijn voorbereidende besprekingen ter verduidelijking van het concept op verschillende niveaus. Het moet allereerst worden ingepast in de schoolorganisatie. Met betrokkenen (en zeker de schoolleiding) moet worden besproken wanneer een evenement plaatsvindt, hoeveel tijd het in beslag neemt, hoeveel ruimte er nodig is en hoeveel docenten er worden ingeschakeld.

De financiële kant van de zaak moet goed rond zijn. (Galerietunnel functioneert inmiddels voor 99 procent op externe gelden.) In overleg met de schoolleiding en het lerarenteam worden de deel-

nemende docenten gekozen en gevraagd. Ook de klassenmentoren hebben een belangrijke rol in het geheel. Met de deelnemende collega's dienen de praktische en organisatorische aspecten bekeken te worden en niet in de laatste plaats de inhoudelijke aspecten.

In het draaiboek van elk evenement komt een hoofdstuk public relations voor. Per project wordt geselecteerd welke dagbladen, tijdschriften, instanties en programma's op de hoogte worden gesteld van het project. Zij worden aangeschreven en natuurlijk krijgen zij een uitnodiging.

Onthulling

Bij een galerie hoort een onthulling of opening. Het aanbieden van een concept aan het publiek completeert het project. Dat kan op allerlei manieren: van zeer bescheiden tot zeer uitgebreid, als het maar effect heeft.

Soms wordt er iemand uitgenodigd de opening te verrichten. De Haarlemse wethouder Haverkort van cultuur opende de eerste keer samen met een koe de tentoonstelling, met daarna een receptie met hapjes en drankjes op school. Bij een andere gelegenheid sloeg wethouder Haverkort een fles champagne op de tunnelwand kapot. Pieter van Vollenhoven opende de Fashionweek tijdens een *preview*, omlijst door muziek en rookmachines. Hoe bescheiden ook, elk evenement dient geopend worden, waarbij leerlingen, collega's en omwonenden aanwezig kunnen zijn.

Een of twee panelen worden bij een opening altijd te voet naar de Galerietunnel gebracht en als onderdeel van de onthulling worden deze in een nog leeg schuifstelsel gezet, waarna het laatste ontbrekende onderdeel van het schuifstelsel wordt vastgemaakt. Het is een simpele, maar visueel zeer aantrekkelijke handeling en zeer eenvoudig te realiseren.

Onderhoud

Restauratie, schoonmaken en verfraaien mogen niet in het draaiboek ontbreken. Dit geldt na-

tuurlijk zowel vooraf, tijdens en na het realiseren van een evenement en de daaraan gekoppelde onthulling. Als de Galerietunnel er verzorgd uitziet, wordt er minder vernield.

Door de laag vloerlak op de panelen zijn ze minder krasgevoelig en bekladdingen zijn makkelijk weg te werken. De buitenkant moet ook onderhouden worden. De koeien op de weg zijn het moeilijkst, maar op de eerste mooie dagen in het voorjaar worden ze door enkele groepen leerlingen keer op keer behandeld.

De wanden zijn in 1998 gedaan op een paar stukken na. Frisse wandschilderingen lokken de aandacht naar de gemaakte schilderijen. Fletse schilderijen stralen nonchalance uit, waarmee je een locatie ongewild weer uit handen zou kunnen geven. En dat moet voorkomen worden, vanzelfsprekend.

Financiën

Het is bekend dat er in het onderwijs eigenlijk geen geld is voor projecten met een grote omvang. Daar komt bij dat er artistiek gezien ook een zekere afhankelijkheidspositie ontstaat. Geld is echter de basis om alles te kunnen realiseren. De benodigde bedragen kunnen variëren, projecten kunnen worden aangepast. Een flexibele houding en een inventieve creatieve geest zijn de beste wapens op dit gebied.

In 1994 is in overleg met gemeente Haarlem besloten, op voorstel van de afdeling Veiligheid, het concept Galerietunnel doorgang te laten vinden. De eerste fase van het project werd begroot op f 30.000. Met dit bedrag werd gefinancierd: het voorzien van de buitenkant door een team van de gemeente van een laag grijze betonverf, materialen zoals steigers, verf, penselen en andere benodigdheden voor de beschildering van de buitenzijde van de tunnel. Een post fotografie, voornamelijk zwart-wit, werd in de begroting opgenomen. Versnaperingen voor de deelnemende leerlingen, als motivator tijdens de werkzaamheden, gedurende een van de laatste en snik-

hete schoolweken. Het verwijderen van de graffiti-korst op de binnenmuren van de tunnel. Het herstellen van de verlichting. Het aanbrengen van twaalf aluminium frames, als schuifsystemen voor de tentoonstellingen. Twaalf platen, waterafstotend, drie extra platen als reservepanelen. Verfbenodigdheden voor de uitvoering van ontwerpen van leerlingen.

Natuurlijk zijn er door de school in deze tijd gelden aangewend en in het project gestoken, maar het was onmogelijk uit te gaan van een permanente geldstroom, omdat scholen hierover niet altijd beschikken. Het ging in de beginfase om enkele duizenden guldens. Een aantal extra uren is meer een symbolische dan een reële vergoeding voor het artistiek, financieel en technisch directeurschap van de Galerietunnel Haarlem. Galerietunnel Haarlem heeft een zeer armlastige periode gekend; in die tijd is er minder gebeurd, maar in 1996 kwam hierin verandering met het winnen van de Hein Roethofprijs van f 25.000. Verdere ontwikkeling en verruiming van het programma werd mogelijk door een subsidie van het fonds Cultuur en School van f 35.000. De gemeente Haarlem gaf f 15.000 voor de basisvoorwaarden, dat bedrag geeft armslag tot voorjaar 2000. En verder zijn er bedrijven die een bijdrage hebben geleverd in geld of in natura.

Organisatie op school

Het Linnaeus College, dat de Galerietunnel heeft geadopteerd, is totstandgekomen door fusies. Grote scholen als deze hebben afdelingen met een eigen directie, een eigen beleid en een eigen locatie. In vaksectieoverleggen komen leraren van de verschillende onderwijsvormen van ivbo tot vwo samen voor overleg. Het blijkt nogal eens dat verschillende afdelingen een ander beleid voeren. Wil een project zoals hier beschreven kans van slagen hebben en zich artistiek kunnen voortplanten, dan is de ontwikkeling van het project op de locatie waar men werkzaam is, de meest voor de hand liggende. Alle structuren zijn daar bekend en

men kan eenvoudiger een beroep op anderen doen. Er dient altijd op verschillende niveaus overleg te zijn: met de kerndirectie, met de locatiedirectie (door dit overleg ontstaat een goed werkklimaat), met het lerarenteam van betreffende locatie(s), met coördinatoren en decanen (zij vormen de schakel met het team). Iedere school en iedere locatie verschilt, maar contact blijft belangrijk. Ook het contact met de vaksectie, overleg met roostermaker, is van groot belang met het oog op de beschikbare ruimte in school en tijd. Overleg met de directie van andere locaties is van belang met het oog op locatieoverstijgende activiteiten.

En dan is er natuurlijk het overleg met de leerlingen; dat is de rode draad van het verhaal.

Gemeente en instellingen

Wil een project groeien dan heeft het in eerste instantie begrip nodig. Een artistieke prestatie oogst niet vanzelfsprekend ieders begrip. Een gemeente heeft andere primaire doelstellingen dan een school of dan projectleiders of deelnemende leerlingen. Al deze doelstellingen dienen als volwaardig te worden gezien en nagestreefd te worden. Wel is de ontwikkeling van het project de afgelopen jaren in een stroomversnelling geraakt, waardoor de doelstellingen voor de gemeente enigszins zijn verschoven. Nog steeds is het voor de gemeente van groot belang dat de veiligheid rond de tunnel, het terugdringen van de kleine criminaliteit en het intact blijven van deze locatie gewaarborgd zijn.

Door het behalen van twee prijzen en internationale bekendheid is het project meer en meer een voorbeeldfunctie gaan vervullen en wordt het vaak gebruikt als visitekaartje voor het beleid van de gemeente Haarlem.

Door het verkrijgen van een subsidie in het kader van Cultuur en School van de provincie Noord-Holland is er een nieuwe lijn ontstaan op provinciaal niveau. Dat betekent geen veelvuldig contact, maar de provincie wordt van alle evene-

menten op de hoogte gehouden en uitgenodigd voor openingen.

Ook het International Centre for the Prevention of Crime in Canada wordt van alles op de hoogte te houden. Deze organisatie heeft het plan om verslagen van honderd projecten, inclusief beeldmateriaal, in een boek bij elkaar te zetten.

Het contact met dagbladen, tijdschriften, radio en tv, om de publiciteitsstroom gaande te houden, is een van de slagaders van een project als dit.

Epiloog

Iets wat al eerder had moeten gebeuren, is nu gedaan: het project is beschreven in alle facetten die het tot nu toe heeft gekend. Deze publicatie kan het project weer verder brengen. Door het te beschrijven en te fotograferen is het praktische project een theorie, een programma geworden.

Het project Galerietunnel, dat in de loop der jaren omvangrijk is geworden, is in verschillende opzichten geslaagd te noemen. Als kunstprogramma voor jongeren vertellen het verslag en de foto's genoeg om te concluderen dat het project aansluit bij de leerlingen.

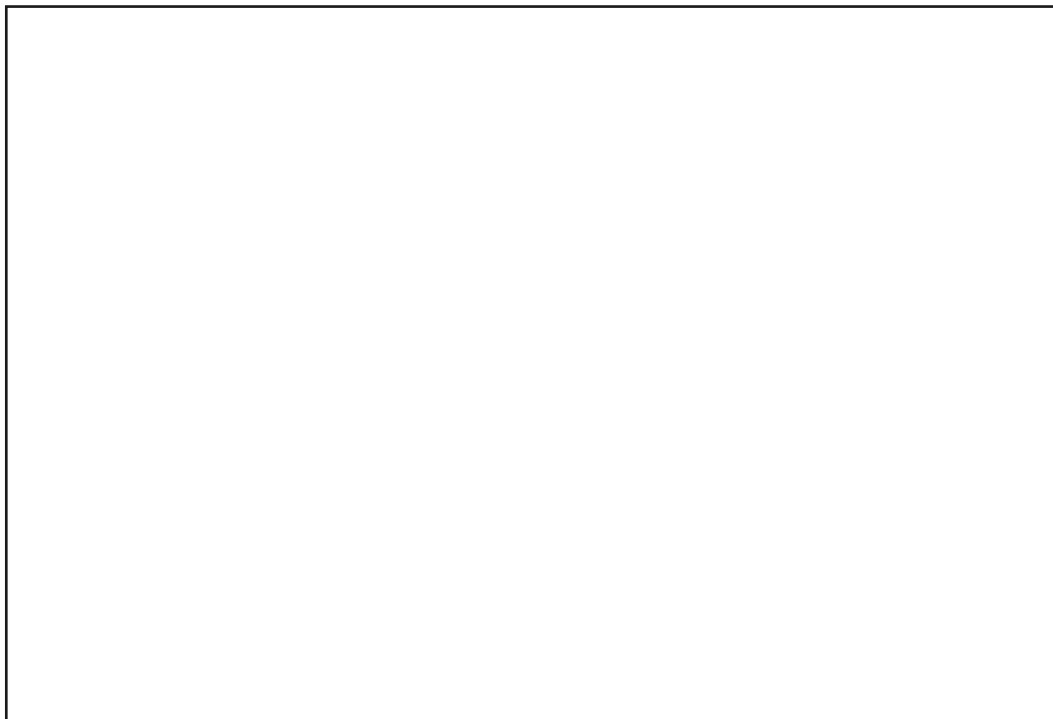
Een doelstelling als het terugdringen van de criminaliteit is voor mij als leraar en kunstenaar niet genoeg. Het project dient zich artistiek te ontwik-

kelen, wil de verloedering niet terugkeren. Verloedering ontstaat wanneer een idee of een aanpak inslaapt. Dit inslapen gebeurt wanneer een proces geen proces blijft, zich niet ontwikkelt. Op maatschappelijk en economisch gebied heeft het project erkenning gekregen door de naamsbekendheid, maar ook door toekenning van prijzen en subsidies. Ook het bedrijfsleven laat door sponsoring zien dat het iets ziet in het project.

Het project heeft bewezen zijn 'betonnen' gewicht en zijn kleurig gezicht waard te zijn. Er kan weer gelopen en gefietst worden door de tunnel, de gebruikers voelen zich weer veilig. Voorts heeft het door zijn transformatie naar galerie voor jongerenkunst een extra uitstraling voor de gebruikers gekregen, de 'koeientunnel' hebben ze hem gedoopt.

Het penseel heeft het inderdaad van het pistool gewonnen en een pen laat inderdaad een diepere indruk na dan een zwaard.

Het concept heeft gewerkt.

Het welslagen van de preview van de *Fashionweek 98* wordt uitbundig gevierd.

Colofon

Galerietunnel. Van koe tot unplugged is een uitgave in de serie *Kunst onder 18* van het LOKV Nederlands Instituut voor Kunsteducatie.

Tekst en foto's: Frank Stassar

Tekstredactie: Tia Lücker, Amsterdam

Vormgeving: Frank Pekaar

Productie: LOKV, Utrecht

Drukwerk: Grafische bedrijven Anraad

LOKV Nederlands Instituut voor Kunsteducatie

Genzenmarkt 6

Postbus 805

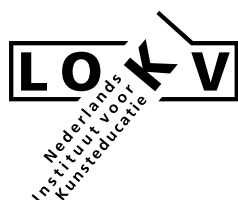
3500 AV Utrecht

Telefoon 030-233 23 28

Fax 030-233 40 18

E-mail: lokv@lokv.nl

<http://www.lokv.nl>

1999.039

